

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Kraków dnia 10 kwietnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie, I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Wojciech Żukowski

Protokolant: starszy protokolant Marzena Stępkowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 3 kwietnia 2017 r. w Krakowie

połączonych do wspólnego rozpoznania spraw

z powództwa P. C. (1) przeciwko P. C. (2) o zapłatę zachowku

oraz

z powództwa E. D. i D. C. przeciwko P. C. (2) o zapłatę zachowków

I. zasądza od pozwanego P. C. (2) na rzecz powoda P. C. (1) kwotę 53 703 zł. 50 gr. (słownie: pięćdziesiąt trzy tysiące siedemset trzy złote pięćdziesiąt groszy) z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 15 marca 2016 r. do dnia zapłaty,

II. zasądza od pozwanego P. C. (2) na rzecz powoda P. C. (1) odsetki ustawowe liczone od kwoty 115 000 (słownie: sto piętnaście tysięcy) złotych za okres od dnia 15 marca 2016 r. do dnia 31 maja 2016 r.

III. w pozostałym zakresie powództwo powoda P. C. (1) oddala,

IV. zasądza od pozwanego P. C. (2) na rzecz powódki E. D. kwotę 55717 zł. 20 gr. (słownie: pięćdziesiąt pięć tysięcy siedemset siedemnaście złotych dwadzieścia groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi:

-- od kwoty 35 000 zł. od dnia 10 maja 2016 r. do dnia zapłaty,

-- od kwoty 2013,70 zł. od dnia 19 maja 2016 r. do dnia zapłaty,

-- od kwoty 18703,50 zł. od dnia 1 marca 2016 r. do dnia zapłaty

V. zasądza od pozwanego P. C. (2) na rzecz powódki D. C. kwotę 55717 zł. 20 gr. (słownie: pięćdziesiąt pięć tysięcy siedemset siedemnaście złotych dwadzieścia groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi:

-- od kwoty 35 000 zł. od dnia 10 maja 2016 r. do dnia zapłaty,

-- od kwoty 2013,70 zł. od 19 maja 2016 r. do dnia zapłaty,

--od kwoty 18703,50 zł. od dnia 1 marca 2016 r. do dnia zapłaty,

VI. zasądza od pozwanego P. C. (2) na rzecz powoda P. C. (1) kwotę (...) (słownie: dziesięć tysięcy siedemset siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania,

VII. zasądza od pozwanego P. C. (2) na rzecz powódki E. D. kwotę (...) (słownie: dziewięć tysięcy sto siedemdziesiąt osiem) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania,

VIII. zasądza od pozwanego P. C. (2) na rzecz powódki D. C. kwotę (...) (słownie: dziesięć tysięcy sześćset siedemdziesiąt osiem) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania,

IX. nakazuje ściągnąć od pozwanego P. C. (2) na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie kwotę 4853 zł. 18 gr. (słownie: cztery tysiące osiemset pięćdziesiąt trzy złote osiemnaście groszy) tytułem części opłaty od pozwu, od której powód P. C. (1) został zwolniony oraz tymczasowo wyłożonej przez Skarb Państwa części wydatku na wynagrodzenie biegłego.

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 17 maja 2016 r. powód P. C. (1) wniósł o zasądzenie od pozwanego P. C. (2) kwoty 150 000 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia 8 marca 2016 r. do dnia zapłaty oraz o zasądzenie zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

Na uzasadnienie żądania podał, że pozwany na podstawie testamentu nabył w całości spadek po babce stron – J. C., zmarłej dnia 20 sierpnia 2015 r. Spadkodawczyni zmarła jako wdowa, miała dwóch synów: M. C. (zmarłego dnia 1 maja 1990 r.) oraz S. C. (zmarłego dnia 8 marca 1996 r. M. C. pozostawił dwóch synów – powoda i pozwanego, a S. C. – dwie córki, D. C. i E. D.. W razie dziedziczenia ustawowego powód dziedziczyłby spadek w 1/4 części, a zatem przysługuje mu zachówek w wysokości 1/2 wartości tego udziału. W skład spadku wchodzi nieruchomość składająca się z działki nr (...) zabudowanej domem, objętej (...) i nieruchomość składająca się z działki nr (...) objętej (...). Powód szacuje wartość nieruchomości na kwotę 1 200 000 zł. jednak zastrzegł możliwość rozszerzenia pozwu w wypadku ujawnienia się ich wyższej wartości. Odsetek powód dochodzi od dnia następnego po upływie terminu określonego wezwaniem do dobrowolnego spełnienia żądania.

W złożonej w dniu 7 czerwca 2016 r. odpowiedzi na pozew (k. 77) pozwany wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

Na uzasadnienie stanowiska podał, że jeszcze przed doręczeniem pozwu zapłacił powodowi tytułem zachowku 115 000 zł. Zarzucił nadto, że nieruchomości wchodzącej w skład spadku mają niższą wartość aniżeli podawana przez powoda. Zarzucił, że zachówek wypłacił niezwłocznie, tj. w dniu 31 maja 2016 r. i powodowi nie należą się odsetki z tytułu opóźnienia, gdyż pozwany w celu zaspokojenia zachowku musiał spieniężyć część spadku, gdyż nie miał innego majątku. Żądanie odsetek od daty przypadającej niecały miesiąc po uprawomocnieniu się postanowienia spadkowego jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Zarzucił, że odsetki mogą należeć się dopiero od dnia wyrokowania.

Pismem z dnia 6 lipca 2016 r. (k. 117) powód P. C. (1) cofnął pozew w zakresie żądania kwoty 115 000 zł. zastrzegając, że domaga się odsetek ustawowych od kwoty 115 000 zł. liczonych od dnia 8 marca 2016 r. do dnia 31 maja 2016 r. a ponadto odsetek ustawowych od kwoty 35 000 zł. od dnia 8 marca 2016 r. do dnia zapłaty.

Postępowanie w zakresie żądania przez powoda P. C. (1) kwoty 115 000 zł. zostało umorzone postanowieniem z dnia 8 lipca 2016 r. (k. 121).

Pozwem z dnia 26 kwietnia 2016 r. (zarejestrowanym do sygn. akt I C 766/16) powódki E. D. i D. C. wniosły o zasądzenie od pozwanego P. C. (2) na rzecz każdej z powódek kwot po 150 000 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia 1 marca 2016 r. do dnia zapłaty oraz o zasądzenie zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

Na uzasadnienie żądań podały, że pozwany na podstawie testamentu nabył w całości spadek po babce stron – J. C., zmarłej dnia 20 sierpnia 2015 r. Spadkodawczyni zmarła jako wdowa, miała dwóch synów: M. C. (zmarłego dnia 1 maja 1990 r.) oraz S. C. (zmarłego dnia 8 marca 1996 r. M. C. pozostawił dwóch synów – P. C. (2) i P. C. (1), a S. C. – dwie córki: D. C. i E. D.. W razie dziedziczenia ustawowego powódki dziedziczyłyby spadek po 1/4 części, a

zatem przysługują im zachowki w wysokości po 1/2 wartości tych udziałów. W skład spadku wchodzi nieruchomość składająca się z działki nr (...) zabudowanej domem, objętej (...) i nieruchomość składająca się z działki nr (...) objętej (...). Powódki szacują wartość nieruchomości na kwotę 1 418 922 zł. jednak domagają się części zachowków w kwotach po 150 000 zł. zastrzegając możliwość rozszerzenia pozwu w wypadku ujawnienia się ich wyższej wartości. Odsetek powódki dochodzą od dnia następnego po upływie terminu określonego wezwaniem do dobrowolnego spełnienia żądania.

Pismem z dnia 19 maja 2016 r. (k. 77 akt I C 766/16) powódki E. D. i D. C. cofnęły powództwo w zakresie kwot po 115 000 zł. Nadto rozszerzyły powództwo o kwoty po 2013,70 zł. skapitalizowanych odsetek ustawowych za opóźnienie liczonych od kwot po 150 000 zł. za okres od dnia 1 marca 2016 r. do dnia 9 maja 2016 r. (tj. dnia zapłaty powódkom kwoty po 115 000 zł.). W konsekwencji wniosły o zasądzenie:

- od pozwanego na rzecz powódki E. D. kwoty 37013,70 zł. z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od kwoty 35 000 zł. od dnia 10 maja 2016 r. do dnia zapłaty,

- od pozwanego na rzecz powódki D. C. kwoty 37013,70 zł. z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od kwoty 35 000 zł. od dnia 10 maja 2016 r. do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu powódki oświadczyły, że pozwany zapłacił powódkom kwoty po 115 000 zł. w dniu 9 maja 2016 r.

W złożonej w dniu 19 maja 2016 r. odpowiedzi na pozew (k. 82 akt I C 766/16) pozwany wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

Na uzasadnienie stanowiska podał, że jeszcze przed doręczeniem pozwu zapłacił powódkom tytułem zachowków kwoty po 115 000 zł. Zarzucił nadto, że nieruchomości wchodzącej w skład spadku mają niższą wartość aniżeli podawana przez powódki. Zarzucił, że zachówek wypłacił niezwłocznie, tj. w dniu 31 maja 2016 r. i powódkom nie należą się odsetki z tytułu opóźnienia, gdyż pozwany w celu zaspokojenia zachowku musiał spieniężyć część spadku, gdyż nie miał innego majątku. Żądanie odsetek od daty przypadającej niecały miesiąc po uprawomocnieniu się postanowienia spadkowego jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Zarzucił, że odsetki mogą należeć się dopiero od dnia wyrokowania.

Zarządzeniem z dnia 1 czerwca 2016 r. (k. 122 akt I C 766/16) połączono sprawę sygn. akt I C 766/16 do wspólnego rozpoznania ze sprawą I C 719/16.

Postępowanie w zakresie żądań zapłaty kwot po 115 000 zł. na rzecz powódek E. D. i D. C. zostało umorzone w pkt I oraz II postanowienia z dnia 23 czerwca 2016 r. (k. 115 akt I C 719/16).

Pismem z dnia 16 stycznia 2017 r. (k. 226), sprostowanym na rozprawie w dniu 3 kwietnia 2017 r. (czas rozprawy 00:03:05), powód P. C. (1) rozszerzył żądaniem pozwu o kwotę 18703,50 zł. i wniósł o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 53703,50 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia 8 marca 2016 r. wskazując, że aktualnie dochodzona wysokość roszczenia wynika z opinii biegłego sporządzonej w sprawie.

Pismem złożonym na rozprawie w dniu 3 kwietnia 2017 r. (k. 252, k. 258/2 - czas rozprawy 00:18:16) powódki E. D. i D. C. rozszerzyły żądanie pozwu o kwoty po 18703,50 zł. wnosząc ostatecznie o zasądzenie:

- od pozwanego na rzecz powódki E. D. kwoty 55717,20 zł. z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi:

-- od kwoty 35 000 zł. od dnia 10 maja 2016 r. do dnia zapłaty,

-- od kwoty 2013,70 zł. od dnia rozszerzenia powództwa do dnia zapłaty,

-- od kwoty 18703,50 zł. od dnia 1 marca 2016 r. do dnia zapłaty,

- od pozwanego na rzecz powódki D. C. kwoty 55717,20 zł. z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi:

-- od kwoty 35 000 zł. od dnia 10 maja 2016 r. do dnia zapłaty,

-- od kwoty 2013,70 zł. od dnia rozszerzenia powództwa do dnia zapłaty,

-- od kwoty 18703,50 zł. od dnia 1 marca 2016 r. do dnia zapłaty.

Bezspornym było, że J. C., zmarła dnia 20 sierpnia 2015 r. jako wdowa. J. C. miała dwóch synów: M. C. (zmarłego dnia 1 maja 1990 r., który pozostawił dwóch synów P. C. (1) i P. C. (2)) oraz S. C. (zmarłego dnia 8 marca 1996 r., który pozostawił dwie córki, D. C. i E. D.). W skład spadku wchodzi: nieruchomość składająca się z działki nr (...) zabudowanej domem, objętej (...) i nieruchomość składająca się z działki nr (...) objętej (...).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

J. C. zmarła dnia 20 sierpnia 2015. Spadek na podstawie testamentów nabył w całości wnuk P. C. (2).

Dowód: - odpis postanowienia, k. 13

Wartość rynkowa nieruchomości składającej się z działki nr (...) objętej (...) według stanu na dzień 20 sierpnia 2015 r. i cen aktualnych wynosi 725436 zł.

Wartość rynkowa nieruchomości składającej się z działki nr (...) według stanu na dzień 20 sierpnia 2015 r. i cen aktualnych wynosi 624192 zł.

Dowód: - opinia biegłego, k. 203

Pismem wysłanym dnia 18 lutego 2016 r. P. C. (1) wezwał P. C. (2) do zapłaty zachowku po J. C. w kwocie 250 000 zł. w terminie 14 dni.

Pismem datowanym na dzień 29 lutego 2016 r. pełnomocnik P. C. (2) oświadczył P. C. (1), że kwota zachowku w wysokości 250 000 zł. jest zawyżona. Oświadczył, że realny termin zapłaty zachowku wynosi co najmniej 6 miesięcy.

Dowód: - odpis pisma i dowodu nadania, k. 26-28

- odpis pisma, k. 112

P. C. (2) w dniu 31 maja 2016 r. przełał na rachunek bankowy P. C. (1) kwotę 115 000 zł. tytułem zachowku po J. C..

Dowód: - odpis potwierdzenia przelewu, k. 114

Pismem z dnia 12 lutego 2016 r. pełnomocnik E. D. i J. C. wezwał P. C. (2) do zapłaty zachowków w kwotach po 177 365,25 zł. w terminie do 29 lutego 2016 r. Pismo doręczono w dniu 18 lutego 2016 r.

Dowód: - odpis pisma i wydruku śledzenia przesyłek, k. 67-70 akt I C 766/16

P. C. (2) w dniu 6 maja 2016 r. złożył polecenie przelewu na rachunek bankowy D. C. kwotę 115 000 zł. tytułem zachowku po J. C..

P. C. (2) w dniu 6 maja 2016 r. złożył polecenie przelewu na rachunek bankowy E. D. kwotę 115 000 zł. tytułem zachowku po J. C..

Kwoty powyższe zaksięgowano na rachunkach bankowych powódek w dniu 9 maja 2016 r.

Dowód: - odpis potwierdzenia przelewu, k. 88 akt I C 766/16

- odpis potwierdzenia przelewu, k. 89 akt I C 766/16

- odpisy potwierdzeń, k. 80, k. 81 akt I C 766/16

Przy ustalaniu stanu faktycznego oparł się sąd na dowodach z dokumentu publicznego – odpisu postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku – które nie było kwestionowane przez strony i stanowiło dowód na okoliczności urzędowo w tym dokumencie stwierdzone. Oparł się sąd nadto na dowodach z dokumentów prywatnych, które nie były kwestionowane i stanowiły dowód na okoliczność treści oświadczeń woli w nich stwierdzonych.

Ustalając wartość nieruchomości stanowiącego składnik majątku spadkowego oparł się sąd na dowodzie z opinii biegłego B. W.. Opinii tej dał wiarę w całości. Biegły wykonał opinię zgodnie z odezwą. Sporządzona opinia, po dodatkowym wyjaśnieniu na rozprawie, jest zrozumiała i nie wykazuje błędów logicznych, zaś biegły w sposób wyczerpujący odpowiedział na pytania stron podczas ustnych wyjaśnień do opinii. Biegły na rozprawie wskazał, że ze względu na stan techniczny obiektu wzniesionego na nieruchomości potraktowano go jako zagospodarowanie mające tylko negatywny wpływ na cenę nieruchomości i z tej przyczyny do porównania skupił się na nieruchomościach niezabudowanych. Biegły wyjaśnił przy tym, że w poprawkach uwzględnił koszt usunięcia budynku i w konsekwencji wartość nieruchomości okazała się niższa, niż gdyby działka była niezabudowana. Biegły wskazał skąd pozyskał dane dotyczące transakcji. Wskazał, że w najbliższym sąsiedztwie nie występowały nieruchomości z budynkami w stanie do wyburzenia. Wskazał również na cenę jednego metra kwadratowego, za którą zbyt nieruchomości przy ul. (...), która okazała się zbliżona do ceny określonej w opinii (czas rozprawy: 00:07:40 i nast.). Biegły wyjaśnił również z jakich przyczyn wziął pod uwagę jako porównawcze nieruchomości o mniejszej powierzchni niż nieruchomości szacowana. Biegły wyjaśnił z jakich powodów mógł przyjąć do porównania nieruchomości z powiatu (...), a nie tylko z Z. (czas rozprawy: 00:12:30 i nast.). Argumentację przedstawioną w ustnych wyjaśnieniach przez biegłego należy ocenić jako przekonującą. W końcu należy wskazać, że nie podważają wiarygodności wniosków opinii biegłego B. W. treść prywatnej opinii sporządzonej na zlecenie pozwanego (k. 86) ani treść prywatnej opinii sporządzonej na zlecenie powódek (k. 28 akt I C 766/16). Opinie te bowiem należy ocenić jako nieporównywalne, skoro w opinie prywatnej wykonano metodą korygowania ceny średniej (k. 97, k. 44 akt I C 766/16) przewidzianą w § 4 ust. 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 września 2004 r. (Dz. U. Nr 207, poz. 2109 ze zm.), w sytuacji gdy biegły B. W. zastosował podejście porównawcze – metodę porównywania parami (k. 186) przewidzianą w § 4 ust. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 września 2004 r. (Dz. U. Nr 207, poz. 2109 ze zm.).

W świetle powyższego Sąd oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego, gdyż jego przeprowadzenie było dla rozstrzygnięcia zbędne, a uwzględnienie spowodowałoby jedynie niepotrzebną przewłokę postępowania.

Oddalono wniosek pozwanego o przesłuchanie stron (k. 158, czas rozprawy 00:10:28) albowiem okoliczność, kiedy pozwany zapoznał się z pozwem w niniejszej sprawie nie miała dla rozstrzygnięcia sprawy znaczenia.

Sąd zważył co następuje:

Zgodnie z art. 991 k.c. zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni - dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadł przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach - połowa wartości tego udziału (zachowek). Jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia.

Jak wynika z ustalonego stanu faktycznego spadkodawczyni J. C. zmarła w dniu 20 sierpnia 2015 r. i spadek po niej nabył w całości, na podstawie testamentów, pozwany P. C. (2). Powodowie są wnukami spadkodawczyni (w sytuacji, gdy ojciec powoda i ojciec powódek, będący jedynymi dziećmi spadkodawczyni, zmarli przed spadkodawczynią), a

zatem osobami, które byłyby powołane do dziedziczenia z ustawy po 1/4 części. Zgodnie z art. 991 § 1 k.c. przysługują im zatem zachowki w wysokości 1/2 wartości udziałów, które dziedziczyliby z ustawy.

W chwili otwarcia spadku w skład majątku spadkowego wchodziły nieruchomości składająca się z działki nr (...) zabudowanej domem, objętej (...) i nieruchomości składająca się z działki nr (...) objętej (...). Jak wynika z opinii biegłego łączna wartość składników majątku spadkowego wynosi 1349628 zł. Podstawą obliczenia dochodzonego w niniejszej sprawie zachowku jest zatem kwota 1349628. Powodowie dziedziczyliby z ustawy po 1/4 części, a zatem wartość udziału każdego z powodów wynosiłaby 337407 zł. Każdemu z powodów przysługuje zatem roszczenie o zachowki w wysokości po 1/2 tej wartości, a zatem w kwotach po 168703,50 zł.

Powód uiszczył na rzecz każdego z powodów kwoty po 115000 zł. Zatem w chwili obecnej każdemu z powodów tytułem nieuiszczonej części zachowku należą się kwoty po 53703,50 zł.

O żądaniach odsetek orzeczono przyjmując, że pozwany popadł w opóźnienie licząc od dnia następnego pod dniach wezwania do zapłaty na podstawie art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c. (por. wyrok SN z dnia 6 marca 2014 r. V CSK 209/13, LEX nr 1446457). Nie można podzielić poglądu, że z uwagi na konkretyzację ostatecznej wysokości roszczenia o zachowki dopiero w chwili wyrokowania odsetki za opóźnienie w jego zapłacie należeć mogą się dopiero od daty wyrokowania. W pozwach i wezwaniach do zapłaty sprecyzowano wysokość żądanych sum zachowku i powołano okoliczności uzasadniające istnienie i wysokość roszczenia. Pomiedzy datą otwarcia spadku a datą orzekania w niniejszej sprawie nie zaszła na tyle istotna zmiana wartości pieniądza aby należało przyjąć, że fakt ustalania wysokości zachowku według cen z chwili orzekania pociąga za sobą waloryzację świadczenia. Natomiast w panującej od szeregu lat sytuacji gospodarczej funkcja waloryzacyjna odsetek (istotna na przełomie lat 80' i 90' XX z uwagi na panującą podówczas inflację) jest drugorzędna w relacji do wybierającej się na pierwszy plan funkcji wynagrodzenia odsetkami wierzyciela za korzystanie przez dłużnika za okres opóźnienia z należnego wierzycielowi kapitału. Zasądzenie odsetek za opóźnienie dopiero od daty orzekania, a nie od dnia następnego po dniu wezwania do zapłaty, w sposób nieusprawiedliwiony premiowałoby dłużnika, który zwleka z zaspokojeniem ciężących na nim zobowiązań.

Nie ma również podstaw do przyjęcia, że od pozwanego nie należą się odsetki z tytułu opóźnienia, gdyż wezwania miały nastąpić zbyt wcześnie i pozwany nie był w stanie w określonych terminach im zadośćuczynić. Odsetki należą się z tytułu samego faktu popadnięcia przez dłużnika świadczenia pieniężnego w opóźnienie, niezależnie od tego, czy opóźnienie to miało charakter zwłoki (opóźnienia spowodowanego okolicznościami, za które pozwany nie ponosi odpowiedzialności), czy nie. Brak po stronie dłużnika wolnych środków pieniężnych i potrzeba spieniężenia części majątku w celu ich uzyskania, nie stanowią zatem okoliczności prawnie relewantnych dla powstania roszczenia o zapłatę odsetek z tytułu opóźnienia. Roszczenia o wypłatę lub uzupełnienie zachowku nie charakteryzują się jakimiś specyficznymi cechami, które mogłyby uzasadniać odstąpienie od powyższych generalnych reguł odpowiedzialności za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego. Jako chybione natomiast należy potraktować kwestionowanie dopuszczalności żądania odsetek za opóźnienie z powołaniem się na uregulowanie zawarte w art. 5 k.c. Pozwany nie wskazuje jaką właściwie zasadę współzycia społecznego powodowie mieliby naruszyć żądając odeń prawem przewidzianych odsetek z tytułu opóźnienia. O sprzeczności tego żądania z zasadami współzycia społecznego i społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa można by mówić dopiero wtedy, gdyby powodowie domagali się od pozwanego odsetek za opóźnienie, a jednocześnie czynili mu przeszkody w zgromadzeniu środków na terminową zapłatę zachowków, np. utrudniając uzyskanie stwierdzenia nabycia spadku lub dokonanie ujawnienia w księdze wieczystej, względnie zniechęcając do zakupu nieruchomości potencjalnych kupców. Takie lub podobnego rodzaju fakty w realiach niniejszej nie ujawniły się.

Orzekając o żądaniu odsetek na rzecz powoda P. C. (1) wzięto pod uwagę, że powód nie przedstawił dowodu doręczenia pozwanemu wezwania do zapłaty, a jedynie dowód nadania tego wezwania. Wszelako uwzględnić należało, że odpowiedź na wezwanie została udzielona pismem z dnia 29 lutego 2016 r. a zatem w tym dniu najpóźniej wezwanie do zapłaty było już doręczone adresatowi. W konsekwencji – uwzględniając określony w wezwaniu 14-dniowy termin do spełnienia świadczenia – należało uznać, że pozwany w opóźnienie popadł poczynając od dnia 15 marca 2016 r. W

konsekwencji jako uzasadnione należało potraktować żądanie zapłaty odsetek ustawowych od zasądzonej kwoty 53 703 zł. 50 gr. od dnia 15 marca 2016 r. do dnia zapłaty (o czym orzeczono w pkt I sentencji) oraz nieskapitalizowanych odsetek ustawowych od spełnionej pod wytoczeniu powództwa części zachowku w kwocie 115 000 zł. (co do których żądanie zostało podtrzymane pomimo cofnięcia żądania głównego zapłaty w zakresie kwoty 115 000 zł. – k. 120) za okres od dnia 15 marca 2016 r. do dnia zapłaty tego świadczenia, tj. dnia 31 maja 2016 r. (o czym orzeczono w pkt II sentencji.). Natomiast w pkt III oddalono żądanie powoda P. C. (1) w zakresie w jakim dotyczyło odsetek ustawowych za okres od 8 marca 2016 r. do dnia 14 marca 2016 r. albowiem z przyczyn powyżej wskazanych powód nie wykazał, aby pozwany w tym okresie faktycznie popadł w opóźnienie.

Orzekając o żądaniach odsetek na rzecz powódek E. D. i D. C. wzięto pod uwagę, że wezwanie powódek o zapłatę zachowków doręczono pozwanemu w dniu 18 lutego 2016 r. (k. 70 akt I C 766/16) zakreślając termin zapłaty do dnia 29 lutego 2016 r. Zatem odsetki z tytułu opóźnienia na rzecz obu powódek należą się poczynając od dnia 1 marca 2016 r. Częściowa zapłata zachowków w kwotach po 115 000 zł. nastąpiła w dniu 9 maja 2016 r. gdyż jako datę spełnienia świadczenia pieniężnego poprzez przelew bankowy należy przyjąć datę zaksięgowania środków na rachunku wierzyciela, a nie datę złożenia polecenia przelewu przez dłużnika. Powódki domagały się zapłaty skapitalizowanych odsetek za opóźnienie od kwot po 150 000 zł. za okres od 1 marca 2016 r. do 9 maja 2016 r. w kwotach po 2013,70 zł. i żądanie to ocenić należy jako uzasadnione. W konsekwencji te kwoty zostały zasądzone w pkt IV i V sentencji w sumie z zasądzonymi tam kwotami żądania głównego zachowku po 53703,50 zł.

Jako uzasadnione należy nadto ocenić żądania powódek zapłaty na przyszłość odsetek ustawowych za opóźnienie:

- od kwoty 35 000 zł. od dnia 10 maja 2016 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 2013,70 zł. od dnia rozszerzenia powództwa do dnia zapłaty,
- od kwoty 18703,50 zł. od dnia 1 marca 2016 r. do dnia zapłaty.

Odsetki od kwot 35 000 zł. (objętych wezwaniem do zapłaty z dnia 12 lutego 2016 r.) za okres od 1 marca 2016 r. do dnia 9 maja 2016 r. zostały bowiem objęte żądaniem skapitalizowanych odsetek w kwotach po 2013,70 zł. a zatem uzasadnione jest żądanie odsetek za opóźnienie poczynając od dnia następnego, tj. od dnia 10 maja 2016 r. Odsetki od skapitalizowanych odsetek w kwocie 2013,70 zł. mogą być zgodnie z art. 482 § 1 k.c. skutecznie żądane od dnia wytoczenia o nie powództwa (tj. w realiach niniejszej sprawy od dnia 19 maja 2016 r. w którym powódki rozszerzyły pozew o żądanie odsetek skapitalizowanych – k. 77 akt I C 766/16). Natomiast odsetki od kwot po 18703 zł. 50 gr., o które powódki rozszerzyły powództwo w piśmie z dnia 3 kwietnia 2017 r. (k. 252), mieszczą się w globalnych kwotach, o których zapłatę powódki wezwały pozwanego pismem z dnia 12 lutego 2016 r. Zatem powódki mogą domagać się od tej kwoty odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 1 marca 2016 r.

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak w pkt I, II, III, IV, V sentencji na podstawie wyżej cytowanych przepisów.

O kosztach postępowania pomiędzy powodem P. C. (1) a pozwanym P. C. (2) orzeczono w pkt VI sentencji na zasadzie art. 100 k.p.c. obciążając pozwanego obowiązkiem zwrotu powodowi całych poniesionych przez powoda kosztów, albowiem powód uległ jedynie w znikomym zakresie ze swoim żądaniem, tj. tylko w zakresie żądania odsetek ustawowych za okres od 8 marca 2016 r. do dnia 14 marca 2016 r.

Na koszty poniesione przez powoda P. C. (1) składają się:

- wynagrodzenie pełnomocnika: 7200 zł.
- opłata skarbową: 17 zł.
- uiszczona opłata od pozwu: 2000 zł.
- zaliczka: 1500 zł.

łącznie kwota 10717 zł.

O kosztach postępowania pomiędzy powódką E. D. a pozwanym P. C. (2) orzeczono w pkt VII sentencji na zasadzie art. 98 § 1 k.p.c. obciążając pozwanego w całości obowiązkiem zwrotu kosztów procesu powódce w sytuacji gdy powódka wygrała w całości niniejszy proces.

Na koszty poniesione przez powódkę E. D. składają się:

- wynagrodzenie pełnomocnika: 3600 zł. (1/2 wynagrodzenia)
- opłata skarbową: 17 zł.
- opłata od pozwu (7500 + 936 zł.), z uwzględnieniem, że w zakresie kwoty 115000 zostało cofnięte, więc na rzecz powódki będzie podlegała zwrotowi 1/2 należnej od tej kwoty opłaty, tj. kwota 2875 zł.; zatem ostatecznie koszt opłaty od pozwu poniesiony przez powódkę to kwota (8436 – 2875) 5561 zł.

łącznie kwota: 9178 zł.

O kosztach postępowania pomiędzy powódką D. C. a pozwanym P. C. (2) orzeczono w pkt VIII sentencji na zasadzie art. 98 § 1 k.p.c. obciążając pozwanego w całości obowiązkiem zwrotu kosztów procesu powódce w sytuacji gdy powódka wygrała w całości niniejszy proces.

Na koszty poniesione przez powódkę D. C. składają się:

- wynagrodzenie pełnomocnika: 3600 zł. (1/2 wynagrodzenia)
- opłata skarbową: 17 zł.
- zaliczka: 1500 zł.
- opłata od pozwu (7500 + 936 zł.), z uwzględnieniem, że w zakresie kwoty 115000 zostało cofnięte, więc na rzecz powódki będzie podlegała zwrotowi 1/2 należnej od tej kwoty opłaty, tj. kwota 2875 zł.; zatem ostatecznie koszt opłaty od pozwu poniesiony przez powódkę to kwota (8436 – 2875) 5561 zł.

łącznie kwota: 10678 zł.

Orzekając o kosztach postępowania potraktowano powodów w zakresie roszczeń, które w toku sprawy zostały cofnięte, jako wygrywających w tym zakresie sprawę, co implikowało obciążenie pozwanego kosztami postępowania również w części dotyczących tych cofniętych żądań. Częściowe cofnięcia pozwu nastąpiły bowiem z tej przyczyny, że pozwany dopiero po wytoczeniu powództwa zaspokoił częściowo roszczenia, a w takiej sytuacji ocenić należy, że dał powód do wytoczenia powództwa, zaś cofnięcie pozwu z tej przyczyny uzasadnia ocenę, iż pozwany w tym zakresie przegrywa proces. Kwestia czy częściowe zaspokojenie roszczenia nastąpiło dopiero po doręczeniu pozwu, czy nie, nie ma tutaj znaczenia. Jeżeli wskutek zaspokojenia roszczenia powód cofa pozew, zasadność wytoczenia powództwa (a w konsekwencji obciążenia pozwanego kosztami postępowania) oceniać należy według daty wytoczenia powództwa, a w realiach niniejszej sprawy ocenić należy, że w datach wytoczenia powództwa te były zasadne, gdyż częściowe zapłaty nastąpiły dopiero po wytoczeniu powództwa.

O kosztach sądowych tymczasowo poniesionych przez Skarb Państwa orzeczono w pkt IX sentencji na zasadzie art. 113 ust. 1 u.k.s.c. obciążając tymi kosztami w całości pozwanego P. C. (2), przy odpowiednim zastosowaniu art. 100 k.p.c. (w odniesieniu do kosztów sądowych dotyczących powoda P. C. (1)) i art. 98 § 1 k.p.c. (w odniesieniu do kosztów sądowych dotyczących powódek). Powoda P. C. (1) obciążałaby cała opłata od pozwu w kwocie 7500 + 936 zł. = 8436 zł. Powód uiszczył opłatę 2000 zł. a w pozostałym zakresie został od opłaty zwolniony. Nadto w zakresie kwoty 115000 powództwo zostało cofnięte, a więc 1/2 należnej od tej kwoty opłaty, tj. kwota 2875 zł. podlegałaby zwrotowi

na rzecz powoda i w konsekwencji nie może obciążać pozwanego. W tym stanie rzeczy uznać należy, że pozwany jest obowiązany do uzupełnienia części opłaty od pozwu, od której powód P. C. (1) został zwolniony w kwocie 3561 zł. (8436 – (2000 + 2875)). Nadto pozwanego obciąża nadwyżka wynagrodzenia biegłego ponad zaliczki w łącznej kwocie 3000 zł. a zatem kwota 1292,18 zł. (k. 250).

Łącznie zatem pozwany jest obowiązany zgodnie z art. 113 ust. 1 u.k.s.c. uzupełnić na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe w kwocie 4853,18 zł.